

Praktyczne zastosowanie Karty Praw Podstawowych UE

WIDE - Szersza i głębsza UE

Proj. Ref. Num. 101176547

Szkolenie nauczycieli Jean Monnet

Cele szkolenia

Cel ogólny

Wyposażenie nauczycieli w wiedzę, narzędzia i zdolność refleksji, aby rozumieć, uczyć i stosować Kartę Praw Podstawowych UE jako narzędzie edukacji obywatelskiej, umożliwiając uczniom stawanie się krytycznie zaangażowanymi, świadomymi praw obywatelami Europy.

Cele szczegółowe

- Zwiększenie wiedzy nauczycieli na temat struktury, zakresu i funkcji prawnej Karty.
- Wyjaśnienie, kiedy i jak Karta ma zastosowanie zarówno w kontekście UE, jak i krajowym.
- Podnoszenie świadomości na temat ograniczeń ochrony praw człowieka w UE, szczególnie w krajowych sprawach prawnych.
- Wyposażenie nauczycieli w strategie i ćwiczenia, aby Karta była zrozumiała i istotna w klasie.
- Promowanie zaangażowania uczniów w rzeczywiste przypadki, które ilustrują zarówno siłę, jak i ograniczenia mechanizmów praw UE.
- Wspieranie nauczycieli w rozwijaniu aktywnego obywatelstwa, uczestnictwa demokratycznego i krytycznego myślenia poprzez edukację opartą na prawach.

Program szkolenia

Moduł 1: Zrozumienie Karty

- 1.1. Prawa podstawowe
- 1.2. Tło historyczne Karty
- 1.3. Struktura Karty
- 1.4. Porównanie z Europejską Konwencją Praw Człowieka (EKPC)
- 1.5. Rola TSUE

Moduł 2: Zakres i zastosowanie Karty

- 2.1. Karty a konstytucje krajowe
- 2.2. Kiedy Karta ma zastosowanie
- 2.3. Kiedy Karta NIE ma zastosowania
- 2.4. Ograniczenia i wyzwania
- 2.5. Jak zgłosić skargę

Moduł 3: Kluczowe sprawy prawne

- 3.1. TSUE dokonujący przeglądu ustawodawstwa UE
- 3.2. Sądy krajowe stosujące Kartę
- 3.3. KE podejmująca kroki prawne przeciwko państwu członkowskiemu
- 3.4. Europejski Trybunał Praw Człowieka jako ostateczny arbiter

Moduł 4: Nauczanie o prawach podstawowych w szkołach

- 4.1. Jak uczynić Kartę namacalną i istotną
- 4.2. Integracja zasad Karty z nauczaniem interdyscyplinarnym
- 4.3. Karta jako narzędzie edukacji obywatelskiej

Moduł 1

Zrozumienie Karty

Moduł 1: Zrozumienie Karty

1.1. Prawa podstawowe

Prawa podstawowe są w sercu projektu europejskiego.

UE zapisała je w swojej Karcie Praw Podstawowych, europejskiej karcie praw człowieka. Jej 50 artykułów łączy prawa i wolności przysługujące każdemu w UE.

Są one takie same bez względu na to, skąd pochodzisz, w co wierzysz i jak żyjesz. Państwa członkowskie mają obowiązek szanować i przestrzegać Karty.

👉 Moduł 1: Zrozumienie Karty

1.2. Tło historyczne Karty

Dlaczego Karta została stworzona?

- Pod koniec lat 90. UE rozszerzyła swoje uprawnienia poza ekonomię na obszary dotyczące praw obywateli
- Traktaty UE wspominały o prawach, ale nie było jednego, dostępnego tekstu, który by je wymieniał

1999: Proces tworzenia

Karta została opracowana przez Konwent Europejski, w skład którego weszli przedstawiciele parlamentów krajowych, rządów, Parlamentu Europejskiego i Komisji. Jego zadaniem było skonsolidowanie istniejących praw UE i dodanie nowoczesnych zabezpieczeń (np. ochrona danych, bioetyka, prawa socjalne).

2000: Proklamacja

Karta została proklamowana przez Parlament Europejski, Radę UE i Komisję Europejską.

W tamtym czasie nie miała wiążącej mocy prawnej, ale była politycznie znacząca.

2009: Uzyskanie mocy prawnej

Traktat z Lizbony (art. 6 TUE) nadał Karcie pełną moc prawną 1 grudnia 2009 r. Od tego momentu Karta stała się:

- Wiążącym prawem pierwotnym
- Równa statusem Traktatom UE

👉 Moduł 1: Zrozumienie Karty

1.3. Struktura Karty

Kliknij na pola i poruszaj się po Charterpedii, narzędziu online, które zapewnia łatwy dostęp do informacji o Karcie i jej postanowieniach.

Moduł 1: Zrozumienie Karty

1.3. Struktura Karty – Tytuł I Godność

Godność ludzka to nie tylko prawo – to podstawa wszystkich praw w Karcie UE. Oznacza to, że każda osoba ma wrodzoną wartość, która musi być szanowana, chroniona i podtrzymywana we wszystkich okolicznościach.

Artykuł 1: Godność ludzka jest nienaruszalna i musi być szanowana i chroniona

Artykuł 2: Każdy ma prawo do życia; kara śmierci jest zakazana

Artykuł 3: Prawo do integralności fizycznej i psychicznej; obejmuje świadomą zgodę, zakaz eugeniki i handlu organami

Artykuł 4: Zakaz tortur lub poniżającego traktowania – bez wyjątków

Artykuł 5: Zakaz niewolnictwa i pracy przymusowej, w tym handlu ludźmi.

WSKAZÓWKI DLA NAUCZYCIELI

- ✓ Zapytaj uczniów, co oznacza godność w ich życiu
- ✓ Połącz z tematami takimi jak zgoda medyczna, handel ludźmi lub pełne szacunku traktowanie w miejscu pracy.

Aktywności:

- ✓ Krótka debata (np. „Czy ludziom powinno się pozwolić na odmowę leczenia ratującego życie?”)
- ✓ Dyskusja studium przypadku na temat kwestii związanej z godnością
- ✓ Plakat lub projekt kreatywny ilustrujący godność w życiu codziennym

Moduł 1: Zrozumienie Karty

1.3. Struktura Karty – Tytuł II Wolności

Tytuł II zapewnia podstawowe wolności, które chronią indywidualną autonomię i uczestnictwo w społeczeństwie. Prawa te są niezbędne dla funkcjonującej demokracji, ponieważ gwarantują, że jednostki mogą się wyrażać, wybierać swoje przekonania i żyć bez nadmiernej ingerencji. Podstawowe chronione wolności obejmują:

- Wolności osobiste
- Wolność wypowiedzi
- Wolność zgromadzeń i stowarzyszeń
- Wolności kulturalne i edukacyjne
- Wolności gospodarcze

WSKAZÓWKI DLA NAUCZYCIELI

- ✓ Poproś uczniów, aby zastanowili się nad swoimi osobistymi wolnościami i sposobem, w jaki z nich korzystają (np. wolność słowa w mediach społecznościowych lub prawo do protestu)
- ✓ Połącz te wolności z bieżącymi wydarzeniami, takimi jak debaty na temat wolności słowa, protesty lub obawy dotyczące prywatności w erze cyfrowej
- ✓ Poproś uczniów, aby wybrali jedną wolność, którą uważają za szczególnie ważną i przeprowadzili badania
 - 1) W jaki sposób jest chroniona przez UE i rządy krajowe
 - 2) Czy istnieją jakieś prawa lub wydarzenia, które stanowią przeszkody dla tej wolności lub mogą ją ograniczać

Moduł 1: Zrozumienie Karty

1.3. Struktura Karty – Tytuł III Równość

Tytuł III Karty UE poświęcony jest zapewnieniu, że każda osoba jest traktowana równo zgodnie z prawem, bez dyskryminacji. Obejmuje to zwalczanie nierówności w obszarach takich jak płeć, niepełnosprawność, wiek i orientacja seksualna.

Kluczowe koncepcje obejmują:

- Równość wobec prawa
- Niedyskryminacja
- Specjalna ochrona grup szczególnie wrażliwych

WSKAZÓWKI DLA NAUCZYCIELI

- ✓ Poproś uczniów, aby podzielili się swoimi przemyśleniami na temat tego, co oznacza dla nich "równość" i dlaczego jest ona ważna w społeczeństwie. Jak doświadczają równości w swoim życiu, zarówno pozytywnie, jak i negatywnie?
- ✓ Przeanalizuj rzeczywiste przykłady, w których równość jest kwestionowana lub podtrzymywana
- ✓ Poproś uczniów, aby wybrali konkretną formę nierówności (np. nierówność płci, dostępność dla osób niepełnosprawnych) i zbadali:
 - 1) W jaki sposób jest ona rozwiązywana przez UE i rządy krajowe
 - 2) Czy istnieją jakieś obecne bariery lub wyzwania, które ograniczają równość w tej dziedzinie?

Moduł 1: Zrozumienie Karty

1.3. Struktura Karty – Tytuł IV Solidarność

Tytuł IV podkreśla zaangażowanie UE w sprawiedliwość społeczną i dobrobyt jej obywateli. Zapewnia on, że osoby mają dostęp do podstawowych usług i ochrony, promując sprawiedliwe i wspierające społeczeństwo dla wszystkich. Podstawowe chronione prawa obejmują:

- Sprawiedliwe warunki pracy
- Ochrona przed nieuzasadnionym zwolnieniem
- Dostęp do zabezpieczenia społecznego i pomocy
- Dostęp do opieki zdrowotnej
- Ochrona środowiska

WSKAZÓWKI DLA NAUCZYCIELI

- ✓ Zaangażuj uczniów w dyskusję na temat znaczenia ochrony socjalnej i jej wpływu na życie jednostek
- ✓ Wykorzystaj bieżące wydarzenia lub studia przypadków, aby zilustrować, w jaki sposób środki solidarnościowe są stosowane w rzeczywistych sytuacjach
- ✓ Poproś uczniów o zbadanie konkretnego prawa solidarnościowego (np. dostępu do opieki zdrowotnej lub zabezpieczenia społecznego) i przedstawienie, w jaki sposób jest ono wdrażane w ich kraju oraz jakie napotyka się wyzwania

Moduł 1: Zrozumienie Karty

1.3. Struktura Karty – Tytuł V Prawa obywatelskie

Tytuł V Karty UE poświęcony jest zapewnieniu, że obywatele UE aktywnie uczestniczą w procesie demokratycznym, mają dostęp do kluczowych informacji i mogą swobodnie uczestniczyć w działaniach Unii Europejskiej. Podkreśla on podstawowe prawa, które umożliwiają obywatelom angażowanie się w instytucje UE i promowanie przejrzystości, sprawiedliwości i równości. Kluczowe zasady obejmują:

- Aktywny udział w demokracji
- Przejrzystość i dostęp do informacji
- Prawo do dobrej administracji
- Swoboda przemieszczania się

WSKAZÓWKI DLA NAUCZYCIELI.

- ✓ Pokaż rzeczywiste przykłady petycji lub ruchów, które wpłynęły na politykę UE. Omów, w jaki sposób obywatele UE wykorzystali swoje prawa do wprowadzenia zmian, na przykład składając petycje do UE w sprawie przepisów dotyczących ochrony środowiska lub praw pracowniczych.
- ✓ Stwórz symulację wyborów, w których uczniowie prowadzą kampanię na rzecz "Praw Obywateli UE" w różnych krajach UE. Uczniowie mogą głosować w sprawie klasowej (np. prawo do petycji lub swoboda przemieszczania się). Daje im to praktyczne doświadczenie procesów demokratycznych i zrozumienie swojej roli jako obywateli.

Moduł 1: Zrozumienie Karty

1.3. Struktura Karty – Tytuł VI Sprawiedliwość

Tytuł VI Karty UE zapewnia, że osoby są traktowane sprawiedliwie w systemie prawnym, chroniąc ich prawa w trakcie postępowania sądowego.

Kluczowe zasady obejmują:

- Prawo do skutecznego środka prawnego i sprawiedliwego procesu
- Domniemanie niewinności i prawo do obrony
- Zasady legalności i proporcjonalności przestępstw i kar
- Prawo do niebycia sądzonym lub karanym dwukrotnie w postępowaniu karnym za to samo przestępstwo

WSKAZÓWKI DLA NAUCZYCIELI

- ✓ Rozpocznij rozmowę na temat znaczenia sprawiedliwości w postępowaniu sądowym. Poproś uczniów o rozważenie scenariuszy, w których te prawa mogą być kwestionowane, i omów konsekwencje.
- ✓ Przedstaw rzeczywisty lub hipotetyczny przypadek, w którym prawa jednostki na mocy tytułu VI zostały utrzymane lub naruszone. Poproś uczniów o przeanalizowanie przypadku i przedyskutowanie wyników w oparciu o zasady Karty.

Moduł 1: Zrozumienie Karty

1.3. Struktura Karty – Tytuł VII Przepisy ogólne

Tytuł VII Karty Praw Podstawowych UE stanowi podstawową strukturę dla stosowania praw i zasad określonych w Karcie.

- ✓ Prawa zawarte w Karcie UE mają zastosowanie do instytucji i organów UE. Państwa członkowskie również muszą przestrzegać Karty, ale tylko wtedy, gdy wdrażają prawo UE. Oznacza to, że państwa członkowskie nie są związane Kartą w obszarach, które wykraczają poza zakres prawa UE (więcej informacji i przykładów w modułach 2 i 3)
- ✓ Wszelkie ograniczenia praw i wolności zawartych w Karcie muszą być prawnie uzasadnione. Ograniczenia można nakładać tylko z powodów takich jak ochrona bezpieczeństwa publicznego, bezpieczeństwa narodowego lub praw innych osób.
- ✓ **Karta nie może ograniczać istniejącej ochrony; gwarantuje wyższy poziom ochrony tam, gdzie ma to zastosowanie.**

👉 Moduł 1: Zrozumienie Karty

1.4. Porównanie z Europejską Konwencją Praw Człowieka (EKPC)

Karta Praw Podstawowych UE	Europejska Konwencja Praw Człowieka (EKPC)
Prawnie wiążące prawo pierwotne UE	Traktat międzynarodowy w ramach Rady Europy
Ma zastosowanie w zakresie prawa UE	Ma zastosowanie do całego prawa krajowego 46 państw Rady Europy
Egzekwowana przez Trybunał Sprawiedliwości UE (TSUE) – patrz następny slajd	Egzekwowana przez Europejski Trybunał Praw Człowieka (ETPC)
Obejmuje prawa związane z polityką UE	Obejmuje prawa obywatelskie i polityczne
Ma zastosowanie do instytucji UE i państw członkowskich podczas stosowania prawa UE	Ma zastosowanie do wszystkich organów publicznych państw członkowskich przez cały czas

Moduł 1: Zrozumienie Karty

1.5. Rola Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE)

TSUE chroni praworządność w UE i zapewnia przestrzeganie praw podstawowych, gdy tylko w grę wchodzi prawo UE.

Ogólna rola TSUE

- Zapewnia jednolitą interpretację i stosowanie prawa UE we wszystkich państwach członkowskich
- Rozstrzyga spory prawne między instytucjami UE, państwami członkowskimi, przedsiębiorstwami i osobami fizycznymi
- Może unieważniać przepisy UE i egzekwować zobowiązania wobec państw członkowskich

W odniesieniu do Karty Praw Podstawowych UE

- Gwarantuje, że instytucje UE przestrzegają praw podstawowych we wszystkich działaniach i przepisach
- Interpretuje i egzekwuje Kartę, gdy władze krajowe stosują prawo UE
- Odgrywa kluczową rolę w rozwoju orzecznictwa UE w zakresie praw podstawowych poprzez swoje orzecznictwo

Moduł 2

Zakres i zastosowanie Karty

Moduł 2: Zakres i zastosowanie Karty

2.1. Karta a konstytucje krajowe

Komplementarność, a nie nadrzędność

- Karta nie uchyla konstytucji krajowych
- Prawa podstawowe są chronione na dwóch poziomach: UE (za pośrednictwem Karty) i krajowym (za pośrednictwem konstytucji i sądów)

Tradycje konstytucyjne i art. 52 ust. 4

- Karta opiera się na „wspólnych tradycjach konstytucyjnych państw członkowskich”
- Artykuł 52 ust. 4 zapewnia, że prawa wspólne dla konstytucji krajowych wpływają na interpretację Karty

KLUCZOWE PRZESŁANIE DLA NAUCZYCIELI

Karta jest europejską warstwą ochrony – wzmacnia prawa w obszarach prawa UE, ale szanuje krajowe tradycje konstytucyjne i suwerenność.

Moduł 2: Zakres i zastosowanie Karty

2.2. Kiedy Karta ma zastosowanie

PRZYPADEK 1

Gdy instytucje, organy, urzędy i agencje UE naruszają prawa podstawowe. Karta chroni osoby fizyczne i prawne przed tymi naruszeniami.

KONSEKWENCJA: Trybunał Sprawiedliwości UE ma prawo do kontroli legalności aktu.

PRZYPADEK 2

Gdy organ krajowy narusza Kartę podczas wdrażania prawa UE.

KONSEKWENCJA: sędziowie krajowi (w razie potrzeby pod kierunkiem Trybunału Sprawiedliwości UE) mają uprawnienia do zapewnienia poszanowania Karty.

Moduł 2: Zakres i zastosowanie Karty

2.2. Kiedy Karta ma zastosowanie

PRZYPADEK 3

Jeśli kraj narusza prawa podstawowe podczas stosowania prawa UE, Komisja Europejska może podjąć kroki prawne przeciwko temu krajowi w Trybunale Sprawiedliwości UE

Jednak Komisja nie może interweniować w sprawach dotyczących wyłącznie prawa krajowego, które wykraczają poza zakres prawa UE.

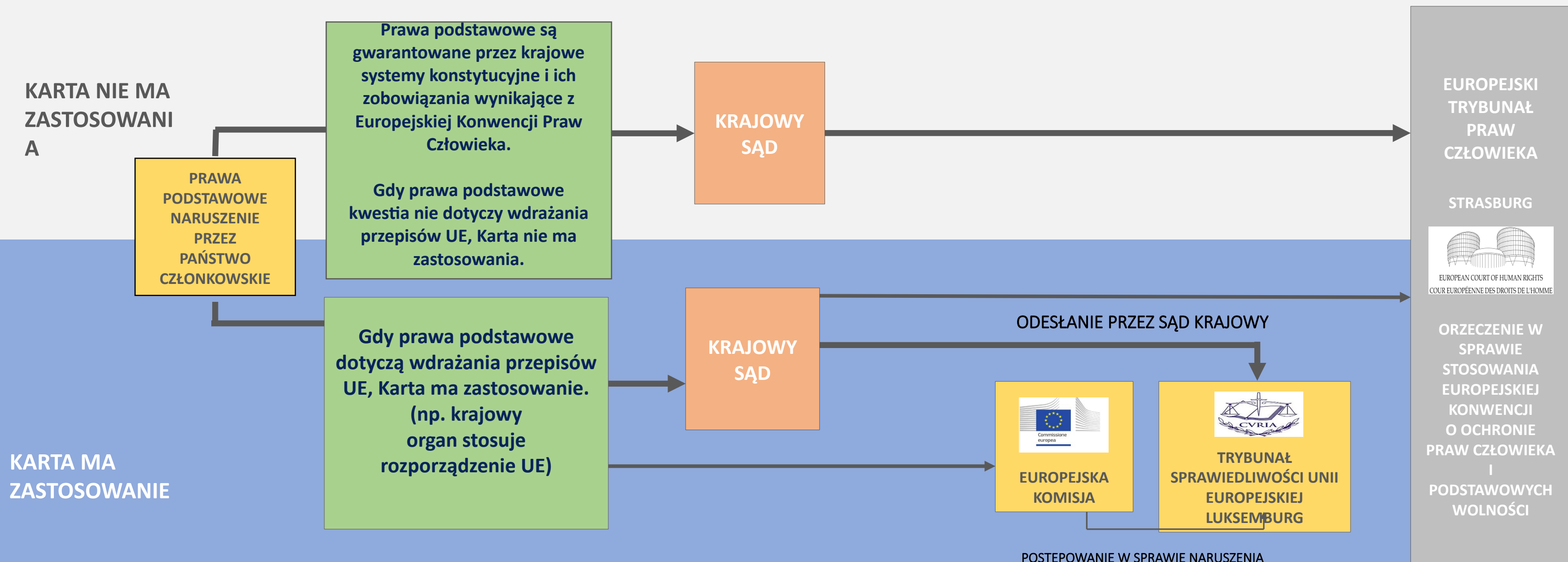
Co się stanie, jeśli naruszenie nie jest związane z prawem UE?

Wszystkie kraje UE są również członkami Rady Europy i są związane Europejską Konwencją Praw Człowieka (EKPC, patrz slajd 15). W przypadku naruszenia praw podstawowych wynikających z EKPC i wyczerpania wszystkich innych środków prawnych, możliwe jest wniesienie sprawy do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu.

Moduł 2: Zakres i zastosowanie Karty

2.2. Kiedy Karta ma zastosowanie

Moduł 2: Zakres i zastosowanie Karty

2.3. Kiedy Karta NIE ma zastosowania

Sprawa fińska - Połączone sprawy C-609/17 i C-610/17 / Wyrok TSUE

W Finlandii układy zbiorowe pracy przyznawały dodatkowy płatny urlop poza 4 tygodnie nakazane przez prawo UE. Powstał spór o sposób obliczania tego dodatkowego urlopu oraz o to, czy niektóre dni choroby powinny być zaliczane do uprawnień.

KLUCZOWE PYTANIE PRAWNE: czy Karta Praw Podstawowych UE ma zastosowanie do tego sporu, mimo że dotyczy on prawa (płatny urlop), o którym mowa również w Karcie (art. 31)?

ODPOWIEDŹ TRYBUNAŁU SPRAWIEDLIWOŚCI UE: Nie

Karta UE ma zastosowanie tylko wtedy, gdy organy krajowe wdrażają prawo UE (art. 51 ust. 1 Karty). W tym przypadku:

- >Spór dotyczył dodatkowego urlopu wykraczającego poza wymogi prawa UE
- >Prawo krajowe nie wdrażało prawa UE, ale działało autonomicznie

Moduł 2: Zakres i zastosowanie Karty

2.4. Ograniczenia i wyzwania

Ograniczony zakres zastosowania

- Karta ma zastosowanie tylko wtedy, gdy wdrażane jest prawo UE. Nie ma zastosowania do spraw czysto krajowych (np. krajowa polityka edukacyjna, chyba że jest powiązana z prawem UE)
- Obywatele nie zawsze mogą być świadomi, kiedy zaangażowane jest prawo UE, co ogranicza jego praktyczny zasięg

Brak niezależnego mechanizmu egzekwowania

- Karta opiera się na innych instytucjach (takich jak sądy krajowe lub Komisja Europejska) w zakresie egzekwowania
- Osoby fizyczne nie mogą wnosić sprawy bezpośrednio do TSUE, chyba że za pośrednictwem sądów krajowych (więcej informacji na następnym slajdzie)

Napięcia między sądami krajowymi a sądami UE

- Niektóre krajowe sądy konstytucyjne sprzeciwiają się orzeczeniom TSUE, zwłaszcza gdy uważają, że tożsamość narodowa lub suwerenność jest zagrożona

KLUCZOWE PRZESŁANIE EDUKACYJNE

Karta UE jest silnym instrumentem prawnym, ale stoi w obliczu wyzwań praktycznych i politycznych. Edukowanie uczniów na temat tych ograniczeń jest kluczowe dla wspierania realistycznego i krytycznego zrozumienia ochrony praw w UE.

Moduł 2: Zakres i zastosowanie Karty

2.5. Jak złożyć skargę

Sądy krajowe > Wszczęć postępowanie sądowe w sądach państwa członkowskiego, w którym doszło do naruszenia

Krajowy Rzecznik Praw Obywatelskich > Składać skargi dotyczące niewłaściwego administrowania lub naruszeń praw

Krajowe organy ds. równości > Zwrócić się o pomoc w przypadku bycia ofiarą dyskryminacji.

[Krajowe organy ochrony danych > Składać skargi dotyczące naruszeń przepisów o ochronie danych](#)

Organy egzekwujące prawa pasażerów > Rozwiązywać problemy związane z przewoźnikami, którzy nie przestrzegają praw pasażerów UE

Skargi dotyczące środowiska > Korzystać z sądów krajowych w celu rozwiązywania problemów środowiskowych, korzystając ze wskazówek dostępnych na portalu e-Sprawiedliwość

Twoja Europa – Porady > Uzyskać poradę prawną dotyczącą praw UE

Jeśli krajowe środki odwoławcze zostaną wyczerpane lub okażą się nieskuteczne, można złożyć skargę do Komisji Europejskiej w związku z niewypełnieniem przez państwo członkowskie prawa UE

Moduł 3

Kluczowe sprawy prawne

Moduł 3: Kluczowe sprawy prawne

3.1. TSUE dokonuje przeglądu prawodawstwa UE

Ligue des droits humains v. Conseil des ministres (C-817/19)

WPROWADZENIE

Belgijska Ligue des droits humains zakwestionowała wdrożenie przez Belgię dyrektywy UE o danych dotyczących pasażerów (PNR) (dyrektywa (UE) 2016/681), twierdząc, że narusza ona prawa podstawowe, nakazując szerokie gromadzenie i przechowywanie danych pasażerów lotniczych, nawet w przypadku lotów wewnątrzunijnych.

Belgijski Trybunał Konstytucyjny skierował do TSUE pytania prejudycjalne dotyczące ważności i interpretacji dyrektywy PNR

PROBLEM PRAWNY

Czy masowe gromadzenie i przetwarzanie danych pasażerów na mocy dyrektywy PNR narusza:

- **Artykuł 7 (prawo do poszanowania życia prywatnego)**
- **Artykuł 8 (ochrona danych osobowych)**
- **Artykuł 52 ust. 1 (zasady konieczności i proporcjonalności) Karty UE?**

ORZECZENIE TSUE

Trybunał uznał, że system PNR znacząco ingeruje w prawa do prywatności i ochrony danych. Nie unieważnił jednak dyrektywy. Zamiast tego:

- Potwierdził, że system może być uzasadniony, jeśli towarzyszą mu ścisłe zabezpieczenia
- Podkreślił, że dane dotyczące lotów wewnątrzunijnych powinny być gromadzone tylko w przypadkach rzeczywistego i obecnego zagrożenia dla bezpieczeństwa publicznego
- Wymagał, aby przechowywanie danych było ograniczone w czasie, a dostęp kontrolowany

DLACZEGO TO JEST WAŻNE

Sprawa ta jest wyraźnym przykładem badania przez TSUE legalności aktu prawodawczego UE w świetle Karty.

Pokazuje rolę Trybunału w równoważeniu obaw dotyczących bezpieczeństwa z prawami podstawowymi, przy użyciu proporcjonalności jako kluczowej zasady.

Moduł 3: Kluczowe sprawy prawne

3.2. Sądy krajowe stosujące Kartę

Postanowienie Federalnego Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 stycznia 2025 r. – 2 BvR 1103/2

WPROWADZENIE

Osoba niebinarna narodowości niemieckiej stanęła w obliczu ekstradycji na Węgry na podstawie europejskiego nakazu aresztowania (ENA).

Osoba ta argumentowała, że węgierskie warunki przetrzymywania, zwłaszcza w odniesieniu do osób LGBTQ+, naruszają prawa podstawowe.

PROBLEM PRAWNY

Czy ekstradycja na podstawie ENA groziła naruszeniem art. 4 Karty UE (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) ze względu na warunki w państwie przyjmującym?

ROLA SĄDU KRAJOWEGO

Niemiecki Federalny Trybunał Konstytucyjny orzekł, że niemieckie władze nie zbadały właściwie ryzyka poniżającego traktowania na Węgrzech.

Sąd zawiesił ekstradycję, powołując się na brak właściwej oceny praw człowieka, nawet w ramach mechanizmu UE. Było to zgodne z zasadą ustanowioną w orzecznictwie TSUE, że wzajemne zaufanie nie jest automatyczne, gdy istnieją poważne obawy dotyczące praw człowieka.

DLACZEGO TO JEST WAŻNE

Ten przypadek demonstruje zdolność – i obowiązek – sądów krajowych do stosowania Karty, szczególnie w kontekście instrumentów UE, takich jak EAW.

Jest to również pouczający przykład tego, jak sądy krajowe mogą działać niezależnie, aby bronić praw podstawowych UE.

Moduł 3: Kluczowe sprawy prawne

3.3. Komisja Europejska podejmuje kroki prawne przeciwko państwu członkowskiemu

Komisja Europejska przeciwko Węgrom – Ustawa o suwerenności a prawa podstawowe

WPROWADZENIE

W 2023 r. Węgry przyjęły ustawę „O obronie suwerenności”, ustanawiającą organ państwowy do monitorowania i badania obcych wpływów w życiu publicznym, szczególnie w sektorach politycznym i społeczeństwa obywatelskiego.

Ustawa ta została powszechnie skrytykowana za umożliwianie państwowej inwigilacji i tłumienie sprzeciwu pod pozorem ochrony suwerenności narodowej.

PROBLEM PRAWNY

Komisja stwierdziła, że ustawa może naruszać Kartę UE, naruszając następujące prawa podstawowe:

Prywatność i ochrona danych (art. 7 i 8): ustawa dopuszcza szerokie uprawnienia w zakresie nadzoru bez wystarczających zabezpieczeń.

Wolność wypowiedzi, stowarzyszenia się i działalności politycznej (art. 11 i 12): ustawa ta jest wymierzona w organizacje pozarządowe, dziennikarzy i podmioty społeczeństwa obywatelskiego krytyczne wobec rządu.

Prawo do sprawiedliwego procesu i skutecznego środka odwoławczego (art. 47): osoby, których dotyczy ustawa, nie mają dostępu do środków prawnych ani ochrony proceduralnej.

ROLA KE

Komisja wysłała do Węgier formalne powiadomienie, w którym przedstawiła zarzucane naruszenia.

W październiku 2024 r., ze względu na niewystarczającą odpowiedź Węgier, Komisja skierowała sprawę do Trybunału Sprawiedliwości.

DLACZEGO TO JEST WAŻNE

Sprawa podkreśla zaangażowanie UE w ochronę praw podstawowych we wszystkich państwach członkowskich.

Wynik tej sprawy będzie miał istotne konsekwencje dla egzekwowania praw podstawowych UE i praworządności w państwach członkowskich.

Moduł 3: Kluczowe sprawy prawne

3.4. Europejski Trybunał Praw Człowieka jako ostateczny arbiter

M.S.S. przeciwko Belgii i Grecji (skarga nr 30696/09)

WPROWADZENIE

M.S.S., afgański ubiegający się o azyl, przybył do Belgii i został odesłany do Grecji na mocy rozporządzenia Dublin II.

W Grecji doświadczył nieludzkich warunków zatrzymania i braku skutecznego dostępu do procedur azylowych.

PROBLEM PRAWNY

TSUE wcześniej podtrzymał system dubliński oparty na wzajemnym zaufaniu między państwami członkowskimi.

Jednak M.S.S. argumentował, że Belgia naruszyła jego prawa, odsyłając go do państwa, które nie jest w stanie zagwarantować humanitarnego traktowania.

ORZECZENIE ETPC

Europejski Trybunał Praw Człowieka orzekł, że:

- Grecja naruszyła art. 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (EKPC) – nieludzkie lub poniżające traktowanie – ze względu na warunki zatrzymania i nieskuteczny system azylowy
- Belgia również naruszyła art. 3 EKPC, świadomie odsyłając go z powrotem do tych warunków
- Oba państwa naruszyły art. 13 (prawo do skutecznego środka odwoławczego)

DLACZEGO TO JEST WAŻNE

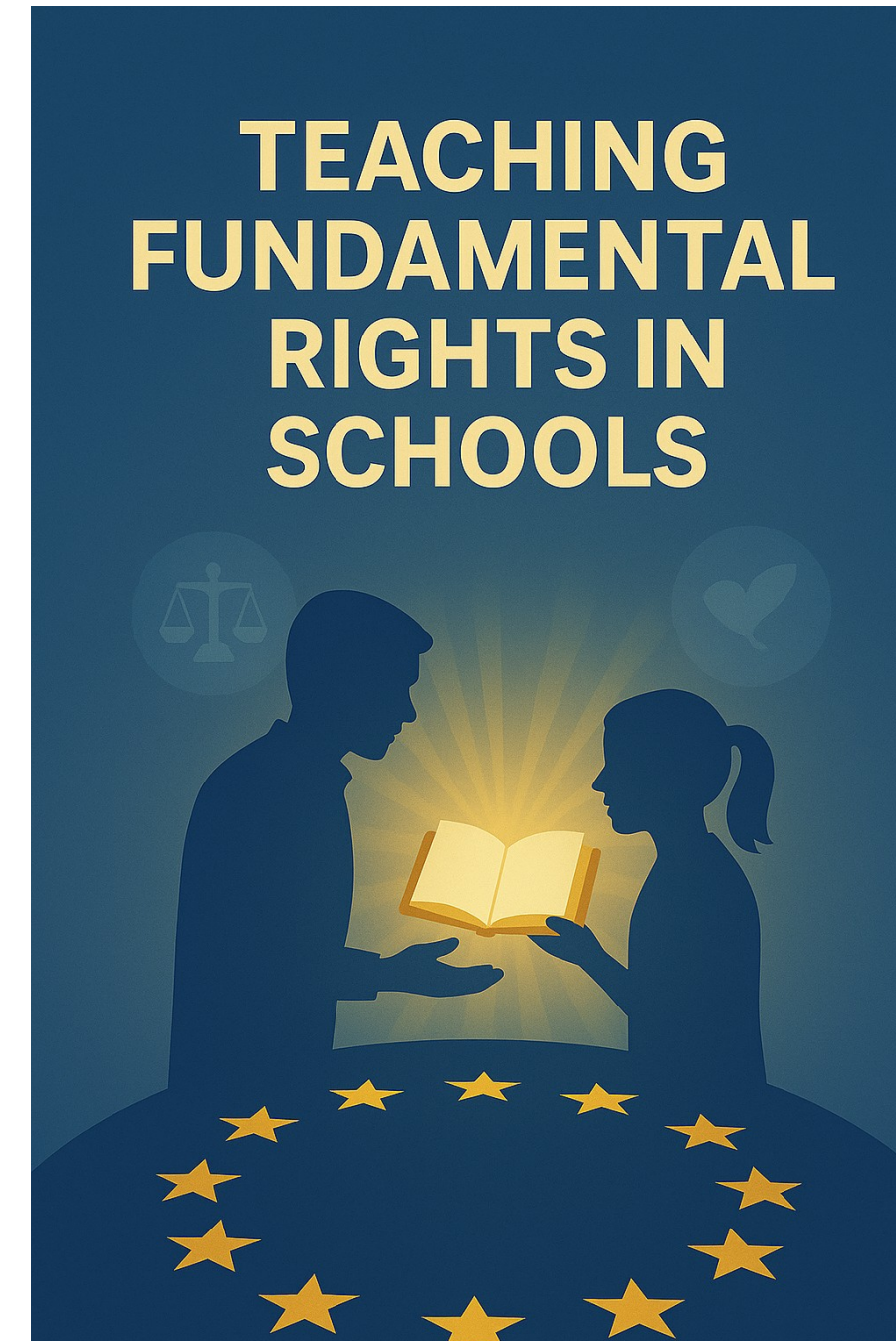
Sprawa ta ilustruje granice polegania TSUE na wzajemnym zaufaniu i to, jak ETPC może je unieważnić, aby chronić prawa jednostki.

Jest to kluczowe dla zrozumienia, jak oddziałują na siebie europejskie porządki prawne i jak EKPC wypełnia luki, gdy mechanizmy prawa UE zawodzą.

Moduł 4

Nauczanie o prawach podstawowych w szkołach

Moduł 4: Nauczanie o prawach podstawowych w szkołach

4.1. Jak sprawić, by Karta była namacalna i istotna

Uświadom uczniom, że Karta Praw Podstawowych należy do nich. Chroni ich wolności, godność i równość.

Kluczowe pytania dla uczniów, aby rozpocząć otwartą dyskusję:

- „Jakie prawa mam jako mieszkaniec UE?”
- „Gdzie widzę prawa podstawowe w moim codziennym życiu?”
- „Jak te prawa wpływają na mnie w szkole, w domu lub w Internecie?”

Ćwiczenie w klasie ◇ Zmapuj swoje prawa

Cel: Pomóż uczniom powiązać Kartę z ich realnymi doświadczeniami i rozpoznać jej znaczenie

1. Podziel uczniów na małe grupy
2. Daj każdej grupie kilka artykułów z Karty i poproś ich o:
 - >> Wyjaśnienie, co oznacza dane prawo w prostych słowach
 - >> Znalezienie 1–2 przykładów z życia, w których to prawo ma zastosowanie w ich codziennym życiu
 - >> (Opcjonalnie) Wizualne przedstawienie wyników (mapa myśli, plakat lub slajd cyfrowy)

Moduł 4: Nauczanie praw podstawowych w szkołach

4.1. Jak uczynić Kartę namacalną i istotną

Przed wprowadzeniem ćwiczenia „Zmapuj swoje prawa” uczniom, zachęca się nauczycieli do samodzielnego jego wykonania.

Ten krótki warsztat to refleksyjna aktywność, która zaprasza do zbadania, w jaki sposób prawa podstawowe – takie jak godność, wolność, równość, sprawiedliwość, demokracja – są obecne (lub kwestionowane) w Twoim życiu i doświadczeniu zawodowym. Poprzez osobiste połączenie z tymi wartościami, będziesz lepiej przygotowany do nauczania ich w znaczący, zrozumiały sposób.

Krok 1 > Poświęć kilka spokojnych chwil na zastanowienie się nad następującymi pytaniami.

- Które prawa podstawowe są dla Ciebie najważniejsze i dlaczego?
- Czy pamiętasz czas, kiedy doświadczyłeś/aś poszanowania tego prawa w swoim życiu? Albo czas, kiedy czułeś/aś, że zostało ono naruszone lub zignorowane – w społeczeństwie, pracy lub gdzie indziej?
- Jak ta wartość łączy się z Twoją rolą nauczyciela?

Krok 2 > Zadaj sobie pytanie:

- Jak mogę podzielić się tego rodzaju refleksją z moimi uczniami?
- Jakie możliwości już mam w moim nauczaniu, aby podkreślić te wartości poprzez przykłady, dialog lub zachowanie?

Moduł 4: Nauczanie praw podstawowych w szkołach

4.2. Integracja zasad Karty z nauczaniem międzyprzedmiotowym

Przedmiot	Jak Karta ma zastosowanie
Wiedza o społeczeństwie/Historia	Prześledź ewolucję praw człowieka w Europie i rozwój instytucji UE.
Literatura	Zbadaj narracje dotyczące sprawiedliwości, godności, wolności słowa i oporu.
ICT/Media Studies	Zbadaj prawa do prywatności, wolności wypowiedzi i wyzwania związane z dezinformacją w Internecie.
Nauka i etyka	Omów dylematy etyczne w zdrowiu, technologii i bioetyce (np. prawo do integralności).
Ekonomia	Przestuduj prawa socjalne, sprawiedliwe warunki pracy i prawo do zabezpieczenia społecznego.
Geografia	Przeanalizuj nierówności regionalne, migracje i dostęp do praw podstawowych w całej UE.
Sztuka i kultura wizualna	Wyrażaj wartości takie jak równość, różnorodność i tożsamość poprzez wizualne opowiadanie historii.
Filozofia	Debatuj na temat moralnych podstaw godności, wolności i solidarności zapisanych w Karcie.
Religioznawstwo	Porównaj nauki moralne z zasadami Karty, takimi jak tolerancja, pluralizm i przekonania.
Języki (obce/narodowe)	Użyj artykułów Karty w nauce języków; tłumacz lub omawiaj rzeczywiste sprawy sądowe UE.

Moduł 4: Nauczanie praw podstawowych w szkołach

4.2. Integracja zasad Karty z nauczaniem międzyprzedmiotowym

Ten warsztat jest dla Ciebie – jako nauczyciela – okazją do zbadania, w jaki sposób Karta Praw Podstawowych UE może być w znaczący sposób powiązana z Twoim obszarem tematycznym. Celem jest pomóc uczniom zrozumieć, że prawa takie jak godność, równość, wolność i sprawiedliwość nie są abstrakcyjne – są głęboko związane z ich życiem i można je badać poprzez historię, naukę, sztukę i inne.

1. Wybierz prawo	Wybierz jedno prawo podstawowe z Karty UE, które rezonuje z Twoim przedmiotem.
2. Powiąż z programem nauczania	Gdzie to prawo mogłoby pasować do Twojego programu nauczania? Jaki temat, motyw lub jednostkę mogłoby wspierać lub wzbogacać?
3. Zaprojektuj zajęcia w klasie	Jakiego rodzaju aktywność możesz zrobić? (np. debata, dyskusja, projekt kreatywny, studium przypadku, analiza rzeczywistego świata, zadanie grupowe, analiza mediów)
4. Zdefiniuj wynik uczenia się	Czego uczniowie by się nauczyli lub co by zrobili w rezultacie? Pomyśl zarówno o wiedzy, jak i wartościach.
5. (Opcjonalnie) Połącz z innymi przedmiotami	Czy istnieje możliwość współpracy międzyprzedmiotowej? (np. Historia + Literatura, ICT + Wiedza o społeczeństwie)

Moduł 4: Nauczanie o prawach podstawowych w szkołach

4.2. Włączanie zasad Karty do nauczania międzyprzedmiotowego

Przykłady, które Cię zainspirują

Wiedza o społeczeństwie/Historia + Prawo do godności

Zaprojektuj lekcję śledzącą historię praw człowieka w Europie.

Literatura + Wolność wypowiedzi

Przeanalizuj tekst, w którym bohaterowie sprzeciwiają się cenzurze lub walczą o sprawiedliwość. Połącz historię z artykułem 11 Karty.

Nauka i etyka + Prawo do zdrowia

Przeprowadź debatę na temat dostępu do opieki zdrowotnej lub zbadaj dylematy etyczne związane ze zgodą medyczną i bioetyką.

Geografia + Prawa socjalne

Zbadaj dostęp do czystej wody, edukacji lub opieki zdrowotnej w regionach UE i dlaczego ma to znaczenie dla równości.

Po opracowaniu planu podziel się nim z innymi grupami.

Zaprezentujesz:

- Wybrane prawo
- Jak łączy się z Twoim przedmiotem
- Pomysł na aktywność lub lekcję
- Czego chcesz, aby uczniowie się nauczyli lub nad czym się zastanowili

To szansa, aby usłyszeć, co robią inni, i być może zainspirować pomysły na przyszłą współpracę.

Ostateczny wniosek

Prawa podstawowe to soczewka, przez którą możesz uczyć krytycznego myślenia, empatii i obywatelstwa. Nie ma potrzeby przepisywania programu nauczania. Nawet małe aktywności – dyskusje, projekty lub studia przypadków – mogą uczynić prawa widocznymi i istotnymi dla uczniów.

Moduł 4: Nauczanie o prawach podstawowych w szkołach

4.3. Karta jako narzędzie edukacji obywatelskiej

Karta:

- Promuje wartości demokratyczne, godność ludzką i niedyskryminację
- Pomaga uczniom łączyć abstrakcyjne prawa z codziennymi doświadczeniami
- Wspiera krytyczne myślenie i zrozumienie sprawiedliwości

Moduł 4: Nauczanie o prawach podstawowych w szkołach

4.3. Karta jako narzędzie edukacji obywatelskiej

Wprowadzając uczniów do Karty, ważne jest przekazanie kluczowych przesłań, które mogą pomóc w zwalczaniu lub zapobieganiu eurosceptycyzmowi wśród młodych ludzi, podnoszeniu świadomości na temat znaczenia praw człowieka i podkreślaniu historycznej i bieżącej roli UE jako promotora tych praw. Na następnych slajdach dowiesz się, jak przekazywać te przesłania:

- 1)** Karta jest europejską warstwą ochrony – wzmacnia prawa w obszarach prawa UE i szanuje krajowe tradycje konstytucyjne i suwerenność
- 2)** Karta UE jest silnym instrumentem prawnym, ale stoi w obliczu praktycznych i politycznych wyzwań. Edukowanie uczniów na temat tych ograniczeń jest kluczem do wspierania krytycznego myślenia i realistycznego
- 3)** Karta Praw Podstawowych jest kamieniem węgielnym ochrony praw człowieka w UE. Nie jest wykuta w kamieniu – jej siła tkwi w zdolności do rozwoju. Prawa podstawowe powinny być rozszerzane, a nie ograniczane, aby sprostać potrzebom naszego ewoluującego społeczeństwa

👉 Moduł 4: Nauczanie o prawach podstawowych w szkołach

4.3. Karta jako narzędzie edukacji obywatelskiej

1)

Karta jest europejską warstwą ochrony – wzmacnia prawa w obszarach prawa UE i szanuje krajowe tradycje konstytucyjne oraz suwerenność

Przykład obalający przekonanie, że UE zagraża suwerenności

Dyrektywa UE z 2006 r. w sprawie zatrzymywania danych wymagała od dostawców usług telekomunikacyjnych i internetowych przechowywania wszystkich metadanych użytkowników (np. z kim się kontaktowałeś, kiedy, gdzie) przez okres do dwóch lat. Dotyczyło to każdej osoby w UE, niezależnie od tego, czy była podejrzana o jakiegokolwiek przestępstwo. Digital Rights Ireland, organizacja pozarządowa zajmująca się wolnościami obywatelskimi, zakwestionowała dyrektywę, twierdząc, że narusza ona prawa do prywatności. Pytanie brzmiało: „Czy obowiązkowe zatrzymywanie danych dotyczących komunikacji osobistej, bez podejrzenia, narusza Kartę Praw Podstawowych UE?”

Trybunał Sprawiedliwości UE uchylił dyrektywę w sprawie zatrzymywania danych, ponieważ kluczowe prawa zawarte w Karcie zostały naruszone:

Artykuł 7: Poszanowanie życia prywatnego

Artykuł 8: Ochrona danych osobowych

Sąd orzekł, że ogólne zbieranie danych na szeroką skalę jest nieproporcjonalne i pozbawione odpowiednich zabezpieczeń. Dyrektywa nie zrównoważyła bezpieczeństwa publicznego z wolnościami jednostki.

Egzekwując Kartę, UE – za pośrednictwem Trybunału Sprawiedliwości – chroni jednostki i ich podstawowe wolności, nawet jeśli oznacza to obalenie własnego ustawodawstwa.

👉 Moduł 4: Nauczanie o prawach podstawowych w szkołach

4.3. Karta jako narzędzie edukacji obywatelskiej

2)

Karta UE jest silnym instrumentem prawnym, ale stoi w obliczu praktycznych i politycznych wyzwań. Edukowanie uczniów na temat tych ograniczeń jest kluczem do rozwijania krytycznego myślenia i realistycznego

Nauczanie o mocnych i słabych stronach Karty na przykładzie Polski

W październiku 2020 r. Trybunał Konstytucyjny w Polsce orzekł, że aborcje z powodu wad płodu są niezgodne z konstytucją, co doprowadziło do niemal całkowitego zakazu aborcji. Decyzja ta wywołała ogólnokrajowe protesty i międzynarodową krytykę, uwypuklając obawy o prawa kobiet.

- Restrykcyjne przepisy aborcyjne w Polsce zagrażają zdrowiu kobiet, prowadząc do zgłaszanych przypadków odmowy opieki medycznej. 7 kobiet zmarło, ponieważ aborcja została opóźniona lub odmówiona, nawet gdy ich życie było zagrożone, jak w przypadku Izabeli (ONZ, Komitet ds. Likwidacji Dyskryminacji Kobiet, 2024)
- Każdego roku około 100 000 Polek szuka usług aborcyjnych za granicą, a do 200 000 aborcji odbywa się nielegalnie lub metodami samodzielnymi.
- Kobiety w ciążach niezdolnych do życia zgłaszały silny stres psychiczny, w tym myśli samobójcze.

Chociaż poglądy na aborcję są różne, te wyniki budzą szersze obawy dotyczące praw człowieka.

Moduł 4: Nauczanie o prawach podstawowych w szkołach

4.3. Karta jako narzędzie edukacji obywatelskiej

Nauczanie o mocnych i słabych stronach Karty na przykładzie Polski

2)

Karta UE jest silnym instrumentem prawnym, ale stoi w obliczu praktycznych i politycznych wyzwań. Edukowanie uczniów na temat tych ograniczeń jest kluczem do rozwijania krytycznego myślenia i realistycznego

Karta Praw Podstawowych UE stawia godność ludzką (art. 1) i dostęp do opieki zdrowotnej (art. 35) w centrum uwagi. Dowody z przypadku Polski pokazują, że ograniczenia prawne mogą podważać prawa podstawowe, zwłaszcza gdy powodują, że świadczeniodawcy opóźniają lub odmawiają pilnej opieki, co prowadzi do poważnych konsekwencji.

DLACZEGO UE NIE ZAREAGOWAŁA?

Chociaż UE promuje prawa podstawowe, aborcja pozostaje w kompetencjach krajowych. Oznacza to, że UE nie może bezpośrednio stanowić prawa ani interweniować w krajowe przepisy aborcyjne, chyba że zagrożone jest inne prawo UE. W związku z tym ochrona Karty jest silna, ale nie absolutna, opiera się na krajowym egzekwowaniu i woli politycznej. W przypadku Polski lukę tę wypełnił Europejski Trybunał Praw Człowieka (ETPC), który działa niezależnie od UE. ETPC orzekł, że restrykcyjne przepisy aborcyjne w Polsce naruszają art. 8 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, który gwarantuje prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego.

Moduł 4: Nauczanie o prawach podstawowych w szkołach

4.3. Karta jako narzędzie edukacji obywatelskiej

2)

Karta UE jest silnym instrumentem prawnym, ale stoi w obliczu praktycznych i politycznych wyzwań. Edukowanie uczniów na temat tych ograniczeń jest kluczem do rozwijania krytycznego myślenia i realistycznego

Nauczanie o mocnych i słabych stronach Karty na przykładzie Polski

Ten przykład pozwala nauczycielom omówić delikatny i złożony temat bez promowania jednego moralnego punktu widzenia, jednocześnie podkreślając, jak prawa podstawowe, takie jak godność ludzka i zdrowie, mogą być dotknięte przez krajowe prawa i decyzje sądowe.

Chociaż Karta w teorii zapewnia silną ochronę, jej realne zastosowanie zależy od odpowiedzialności politycznej, zaangażowania obywatelskiego i świadomości społecznej. Dlatego też udział w życiu politycznym, świadomość i aktywizm nadal mają znaczenie (przejdź do następnego slajdu)

Moduł 4: Nauczanie o prawach podstawowych w szkołach

4.3. Karta jako narzędzie edukacji obywatelskiej

Rozwijanie Karty UE: Obejmując autonomię cielesną i prawa reprodukcyjne

W kwietniu 2024 roku Parlament Europejski przyjął rezolucję wzywającą do włączenia zdrowia i praw seksualnych i reprodukcyjnych (SRHR) do Karty Praw Podstawowych UE. Przy 336 głosach za, rezolucja podkreśla zaangażowanie Parlamentu w zagwarantowanie prawa do bezpiecznej i legalnej aborcji jako prawa podstawowego w ramach UE. Ten ruch jest bezpośrednią odpowiedzią na przypadki takie jak Polska, gdzie niemal całkowity zakaz aborcji (patrz poprzedni slajd) doprowadził do odmowy opieki i śmierci matek, naruszając zasady Karty dotyczące godności ludzkiej i zdrowia.

Kluczowe punkty rezolucji obejmują:

- **Zmiana artykułu 3 – Propozycja, aby „każdy miał prawo do autonomii cielesnej, do wolnego, świadomego, pełnego i powszechnego dostępu do SRHR oraz do wszystkich powiązanych usług opieki zdrowotnej bez dyskryminacji, w tym dostępu do bezpiecznej i legalnej aborcji”.**
- Dekryminalizacja aborcji
- Edukacja i dostęp do opieki zdrowotnej
- Finansowanie i wsparcie

3) Karta Praw Podstawowych jest kamieniem węgielnym ochrony praw człowieka w UE. Nie jest wykuta w kamieniu – jej siła tkwi w zdolności do rozwoju. Prawa podstawowe powinny być rozszerzane, a nie ograniczane, aby sprostać potrzebom naszego zmieniającego się społeczeństwa

Moduł 4: Nauczanie o prawach podstawowych w szkołach

4.3. Karta jako narzędzie edukacji obywatelskiej

Podczas tych warsztatów nauczyciele opracują własną lekcję lub zajęcia w klasie oparte na mocnym przykładzie z życia: ograniczeniach prawa aborcyjnego w Polsce i ograniczonej zdolności UE do działania.

Celem jest pomóc uczniom:

- Zrozumieć, że prawa podstawowe są chronione w UE, ale istnieją ograniczenia.
- Zbadać, dlaczego Karta Praw Podstawowych ma ograniczenia i co one oznaczają w życiu.
- Zastanowić się nad ideą, że prawa mogą rosnąć i być rozszerzane, gdy społeczeństwa domagają się większej ochrony, sprawiedliwości i godności.

Krok 1: Zbadaj podstawowy przypadek

Slajdy 39-40-41-42 przedstawiają kontekst, z którego będziesz korzystać, podstawę dla uczniów do dyskusji o tym, jak działa prawo – a czasem zawodzi – i jak oni, jako przyszli obywatele, mogą się w nie angażować i je kształtować.

👉 Moduł 4: Nauczanie o prawach podstawowych w szkołach

4.3. Karta jako narzędzie edukacji obywatelskiej

Krok 2: Zaprojektuj swoją aktywność w klasie

Kluczowe prawo/prawa	np. godność, zdrowie, życie prywatne, dostęp do opieki
Podstawowe pytanie	np. „Dlaczego UE nie mogła powstrzymać polskiego zakazu?” lub „Czy prawa reprodukcyjne powinny być częścią prawa UE?”
Format lekcji *	Jakiego rodzaju aktywności użyjesz? (np. dyskusja, studium przypadku, odgrywanie ról, projekt grupy, refleksja wideo)
Potrzebne zasoby	Wycinki z wiadomości, zdjęcia z protestów, krótkie podsumowanie sprawy, fragmenty Karty UE
Czego uczniowie się nauczą lub co zrobią	np. wyrażą osobisty pogląd, połączą prawa z doświadczeniem życiowym, krytycznie ocenią ograniczenia prawa UE

* Przykłady aktywności

Debata: „Czy UE powinna dodać prawa aborcyjne do Karty?”

Refleksja nad przypadkiem: Przeczytaj lub obejrzyj krótką relację polskiej kobiety, której odmówiono opieki. Poproś uczniów o zidentyfikowanie, jakie prawa były zaangażowane – i gdzie zawiodła ochrona.

Odgrywanie ról: Uczniowie symulują publiczne wystąpienie w Parlamencie Europejskim, z rolami takimi jak posłowie do PE, aktywiści, lekarze lub obywatele, omawiając przyszłość praw w UE.

Pisanie opinii: Uczniowie piszą list otwarty lub artykuł wyrażający ich stanowisko w sprawie tego, czy Karta UE powinna ewoluować.

Plakat lub wiadomość wideo: Uczniowie tworzą element kampanii wyjaśniający rówieśnikom, dlaczego prawa muszą ewoluować, aby sprostać nowym wyzwaniom.

Moduł 4: Nauczanie praw podstawowych w szkołach

4.3. Karta jako narzędzie edukacji obywatelskiej

Krok 3: Udostępnij i przemyśl

Jeśli pracujesz w zespole lub grupie, podziel się swoim pomysłem na aktywność z kolegami.

Wymiana opinii:

- Co wydaje się najbardziej angażujące dla uczniów?
- Co jest realistyczne do wdrożenia?
- Gdzie uczniowie mogą mieć trudności lub zabłąsnąć?

Ta dyskusja może pomóc udoskonalić Twój pomysł w konkretny plan zajęć

Przemyślenie końcowe

Karta nie jest wykuta w kamieniu. Odzwierciedla wartości demokratycznego społeczeństwa – i podobnie jak sama demokracja, rozwija się, gdy ludzie żądają od niej więcej.

Projektując doświadczenie edukacyjne wokół tego przypadku, nie tylko uczysz uczniów o prawie. Dajesz im narzędzia do krytycznego angażowania się we władzę, prawa i sprawiedliwość oraz do postrzegania siebie jako części społeczeństwa, które może się zmieniać.

Podsumowanie

Moduł 1

Moduł 2

Moduł 3

Moduł 4

- **Kluczowe sprawy prawne**

- Przedstawia rzeczywiste przypadki użycia Karty w sądach.
 - Ilustruje, jak współdziałają unijne i krajowe systemy prawne.

- **Nauczanie praw podstawowych w szkołach**

- Oferuje narzędzia do nauczania o prawach poprzez angażujące zajęcia w klasie.
 - Promuje refleksję, uczestnictwo i świadomość praw podstawowych.

Edukacja o UE – klucz do świadomego obywatelstwa!

WIDE - Szersza i głębsza UE
Nr ref. proj. 101176547
Szkolenie nauczycieli Jean Monnet